

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
и
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

LIII

Уређивачки одбор:

*др Даринка Горџан-Премк, др Ирена Грицкаји, др Милка Ивић,
др Павле Ивић, др Александар Младеновић, др Мирослав Николић,
др Асим Пецо, др Слободан Ремейић, др Живојин Станојчић, др Светозар
Свијовић, др Срејко Танасић, др Драго Ћујић, др Егон Фекејте*

Главни уредник:

МИЛКА ИВИЋ

БЕОГРАД
1997

јануар 1997.

Systemy zoonimizne w językach słowiańskich, Rozprawy Slawistyczne, tom 11, Uniwersytet Marii Kurie-Skłodowskiej, Lublin 1996, 354 str.

У једанаестом броју „Rozprawy Slawistyczne“ публиковани су реферати са V Међународне научне славистичке конференције на тему „Систем зоонимије у словенским језицима“. У организацији Завода за словенске језике Универзитета „Марија Кири-Скłodовска“ из Лублина (Пољска) научна конференција је одржана 24–27. новембра 1993. године у Лублину. Зборник радова Systemy zoonimizne w językach słowiańskich, у редакцији Stefana Warchoła, изашао је у издању Универзитета „Марија Кири-Скłodовска“, Лублин 1996. године.

Последњих година наглашено је интересовање за зоонимију (једну од често запостављених грана ономастике), а та истраживања у компаративним проучавањима словенских језика нуде поуздане лингвистичке факте. Кад се систематичније и подједнако истражи целокупна грађа из зоонимије у словенском свету (а познато је да одавно пред најездом нагле урбанизације неумитно нестаје), онда ће се пузданије моћи да говори о појединим изоглосама: да се утврди шта међусобно повезује или раздваја поједине језике (словенске, и шире балто-словенске групе) и њихове дијалекте. Тренутни пресек истражености као и досадашњих достигнућа зоонимије у славистици у великој мери показују својим научним нивоом студије публиковане у зборнику Systemy zoonimizne w językach słowiańskich са поменутог научног скупа у Лублину. Нимало не изненађује што је скуп слависта са ускоспецијализованом ономастичком темом одржан управо у Пољској, земљи која је у великој мери оформила кадар, институције и публикације (и квестинаре) за оваква истраживања, те је задужила славистику ономастичким истраживањима, али и у анимирању свих лингвистичких снага у словенском свету које се баве овом све интересантнијом језичком проблематиком.

У овом зборнику нашло је места 30 студија (у оштрој селекцији нису сви реферати са скупа ушли у зборник), које су на научној конференцији поднели лингвисти из више словенских земаља на шест словенских језика (белоруски, бугарски, пољски, руски, словачки и чешки). Уочљиво је да на скупу није било слависта са простора бивше Југославије (којима је ту било места), а који су били одсутни из архипознатих — нелингвистичких разлога. Иако се за ову интересантну тематику из области ономастике оссћа празнина

недоласком лингвиста из највшег дела са говорног подручја јужнословенских језика (осим бугарског), ипак, у некој мањој мери, консултована је грађа из зоонимије забележена на осталим јужнословенским језицима.

На почетку зборника, из пера редактора Stefana Warchoła, дат је увод на пољском (*Słowo wstępne*, стр. 11–12) и на енглеском (*Introduction*, стр. 13–14), што публикацији омогућује комуникацију са најширом научном јавношћу.

Сви реферати у зборнику разврстани су у четири целине: прве три су тематски заокружене, а у четвртој су заступљени разноврсни радови (*varia*) који по овој класификацији нису могли бити сврстани у претходним кохерентним целинама. Распоред радова у зборнику по назначеним целинама изгледа овако:

- I. Рурална зоонимија
- II. Урбана (градска) зоонимија
- III. Литерарна зоонимија
- IV. Варија

У првој целини (рурална зоонимија) налази се већина публикованих радова (тачније половина од укупног броја реферата — петнаест) и обрађују грану зоонимије која је традиционално најинтересантнија за компаративно проучавање словенских језика. Представљен је широк дијапазон научних интересовања, која би се условно могла поделити у неколико група: а) дијахрони аспекти зоонимије (на пример: Bogdan Walczak: *Polskie zoonimy historyczne*); б) зооними у појединим говорима и топономастици; в) зооними на границама језика или дијалеката и г) зоонимија у речницима (на пример: Urszula Kęsikowa: *Zoonimia w Słowniku gwar polskich* J. Karłowicza; Ludwig Selimski: *Zoonimia bułgarska w Słowniku języka bułgarskiego* Najdena Gerowa).

У другој целини (урбана зоонимија, *zoonimia miejska* — пољ., *Town Zoonymy* — енгл.), која сама по себи представља нова интересовања ономастике, у зборнику је посвећено само три рада, рекло би се, заступљеност је у одговарајућој сразмери према развијености поменутих гране зоонимије. Овде су два интересантна рада о зоонимима у урбаној средини: први, о именима расних паса (Józef Bubak: *Nazwy psów rasowych* (na podstawie materiału z krakowskiej kartoteki Polskiego Związku Kynologicznego) и други, о именима животиња у зоолошким вртovima (Ewa Jakus-Borkowa: *Nazwy własne zwierząt ogrodów zoologicznych w Opolu i we Wrocławiu*). У трећем раду из ове скупине (Janusz Strutyński: *Zoonimia miejska. Próba klasyfikacji*) представљен је модел имена кућних љубимаца (пси, мачке, канаринци и сл.) базиран на следећим критеријумима: „1. the way of name motivation (active or passive), 2. semantic type, 3. semantic subtype determined by the factor that inspired the name-giver, 4. the structure of the name, 5. the kind of motivation“ (стр. 228).

Трећа целина (литерарна зоонимија) представља радове који се баве феноменом зоонимије у литерарном тексту, о чему је у ономастици досад било мало речи. У овом зборнику су четири рада који третирају различите аспекте ове проблематике: било да је реч уопште о овом феномену; о дија-

хронији једног од типова зоонима у пољској литератури или о зоонимији у делима појединих писаца (А. П. Чехова и Tytusa Karpowisza).

Елена Суздаљцева у раду „Место зоонимов в ономастиконе художественного текста“ говори уопштено о месту зоонима у уметничком тексту и истиче да су антропоними најбоље изучене ономастичке јединице уметничког текста, али се у већини уметничких дела налазе на периферији именованја и у односу на антропониме и топониме су другоразредног значаја.

У студији *Nazwy krów w polskiej literaturze pięknej*, Szeslaw Kosyl говори да су ови зооними (називи крава) карактеристични за пољску литературу: познати су примери од XVII века, а посебно су фреквентни у епохама реализма и натурализма.

У два рада се посебно говори о зоонимији у делима појединих писаца. У студији „Русская литературная зоонимия (А. П. Чехов)“ Василий Супрун говори о употреби зоонима у делима познатог руског писца. У не баш тако обимном делу А. П. Чехова пронађено је 22 зоонима употребљених укупно 235 пута, који наглашеном фреквенцијом откривају посебну стилогену функцију. О сличном феномену говори се у студији *Sławomira Tomaszewska: Zoonytmu w powieściach Tytusa Karpowisza* (великог пољског писца романа за децу).

У четвртој, тематско инхерентној целини, дати су разноврсни радови (како каже и сама класификација — *varia*) и представљају она интересовања која се нису уклопила у претходне три уже подврсте зоонимије. Како је речено, теме су различите: зооними на бази антропонима и етнонима; словенски називи животиња у румунском језику; „theriomorphism“ у старополским „nicknames“ и сл.

На крају зборника је једна корисна библиографија зоонимије у словенским језицима: *Bibliografia prac z zakresu zoonimii slowiankiej* (стр. 335), која је из практичних разлога подељена у два дела (према словенским писмима — ћирилице и латиници):

А. *Bibliografia prac drukowanych alfabetom łacińskim* (стр. 335–345);

В. *Bibliografia prac drukowanych alfabetom cyrylicim* (стр. 345–354).

Недостатак библиографије је што библиографске јединице нису нумерисане, јер би се тиме повећала функционалност и у већој мери олакшало сналажење корисника. Са становишта српског језика штета је што у библиографији не постоји (осим мањих изузетака) већи избор радова из нашег језика, као и језикџ са простора бивше Југославије, чиме је, конечно, ускраћена и славистика за већи број јединица које би нашле своје заслужено место у оваквој библиографији.

На крају, треба посебно истаћи стручну опрему публикације: солидну научну апаратуру, праћење радова коришћеном литературом, списковима скраћеница и резимеима на енглеском или француском језику. Али, посебно треба истаћи надасве добро дизајнирану и графички и технички обликовану књигу у свим елементима (од типова фонтова, избора и величине слова до квалитета папира и корица), што је уопште врло ретка пракса кад су у пи-

тању публикације овог типа. И овде се показало да стручна књига може да поприми све естетске и техничке елементе који јој дају леп изглед, лаку читљивост и несметану широку стручну употребу и ван славистичких кругова. Овај зборник у свим тим елементима показује да долази из земље у којој култура издавања књиге има дугу традицију и држи завидан ниво.

Да закључимо. Зборник радова *Systemy zoonimizne w językach słowiańskich* попуњава празнину која се одавно осећа у зоонимији, јер доноси радове који ће обиљем ваљане ономастичке грађе, узорном класификацијом и модерним теоријским поставкама, корисном библиографијом на крају књиге (на оба словенска писма) дати прави допринос и развоју ономастике (посебно зоонимије) и уопште науке о језику у славистици.

Ужице

Видан Николић